

ТЕКСТОЗНАВСТВО. ДИСКУРСОЛОГІЯ

УДК 81'42:82-98

В. І. Кононенко

СЛОВЕСНА СИМВОЛІКА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ВИМІР

У статті розглянуто мовностилістичні параметри відтворення словесної символіки в сучасних українських художніх текстах, що характеризуються активацією нових асоціативно-оцінних інтенцій, змінами в наборі лексико-семантичних засобів. Оновлення словесної символіки ґрунтується на перегляді традиційних принципів формування народнопоетичних образів, переосмисленні лінгвокогнітивних засад уключення слів-символів у контекст, метафоризації дискурсу з урахуванням тенденцій розвитку сучасного ідіолекту.

Ключові слова: художній дискурс, словесний символ, образ, текст, смисл, мовно-естетичний засіб, суб'єктивно-оцінні інтенції, ідіолект.

Kononenko V. I. Verbal Symbolism in Contemporary Ukrainian Fiction Discourse: Lingual and Cognitive Dimensions. *The study of verbal symbolism is important in the light of the general problems of updating the Ukrainian fiction discourse, identifying trends in the development of literary word usage, changes in the formation of modern idiolect. In the transformation of linguistic and aesthetic means, words-symbols serve as one of the determining factors for the text metaphorization, the new styles formation.*

The aim of the article is to find out the principles of updating verbal symbolism on the bases of structural and semantic shifts in epic system, which reflects the processes of modeling of artistic reality, reproduction of national and cultural code. One of the tasks is to observe the possibilities of verbal symbols to generate explicit and implicit meanings, to develop new linguistic connotations, to determine the associative potential of the Ukrainian literary linguistic style, the author's subjective and evaluative intentions.

It is determined that inclusion in the discursive environment of updated symbolic figures has the consequence of eliminating techniques of stereotyped linguistics, understanding the stylistic foundations of modern narrative, revealing the cohesive connections of word-symbols with the context and situation of speech, the development of complicated means like symbol-comparison and symbol-metaphor. Further

study of modern verbal symbolism enables to master the peculiarities of fiction style formation in the variety of individual and author realizations.

Key words: *fiction discourse, verbal symbol, text, image, meaning, linguistic and evaluative intentions, idiolect.*

Вступ

У сучасному українському художньому дискурсі активовані процеси акумуляції й трансформації етносемантичного коду, поповнення ресурсів мовно-естетичних знаків національної культури (Єрмоленко, 2009) як вияву загальномовної тенденції до суб'єктивації мовлення, оновлення ідіолекту. Синергетика породження текстів експлікує зміни в образному мовомисленні, стає чинником формування модерної парадигми художнього мовостилю. У системі організації нової словесної символіки об'єктовано семантичні, прагматичні й конотаційні зсуви порівняно до відтворення традиційних народнопоетичних образів, на ґрунті семантичної прогресії імпліковано кодування нових смислів та її структурування, забезпечено історико-типологічний підхід, значеннєву когезію, урахування індивідуально-авторської ідіостильової реалізації. У спектральному дискурс-аналізі оновленого художнього наративу поточнюється набір дефініцій – народнопоетична символіка, символіка класичної літературної парадигми, контекстна символіка, індивідуально-авторський символ, символ-порівняння, символ-метафора тощо.

Дослідження словесної символіки, пов'язаної в українському мовознавстві передовсім з іменами М. І. Костомарова й О. О. Потебні, має доволі багатовекторну історико-філологічну традицію (Кононенко, 2013: 17–28), у якій знайшли відбиток філософські, психологічні, соціологічні, фольклористичні, культурологічні й інші теоретичні парадигми. Опрацьовуючи концепції символології, С. С. Аверинцев, зокрема, зазначає: «Можна сказати, що С. [символ] є образ, взятий в аспекті своєї знаковості, і що він є знак, наділений усією органічністю міфу й невичерпною багатозначністю образу». І далі: «Переходячи в С., образ стає “прозорим”; смисл “просвічує” крізь нього, що наданий саме як смислова г л и б и н а , смислова п е р с п е к т и в а , що вимагає нелегкого “входження” в себе» (Аверинцев, 1999: 154). Уходження в контекст не лише додає знаку-символу прирощення лінгвокогнітивних параметрів, а й змінює глибинний смисл, часом на рівні

підсвідомого мислення, трансформує образне значення у бік семантичного ускладнення; з'являється оновлений стильовий конструкт, котрий не підлягає елементарному дешифруванню.

Мовно-естетичний знак категоризує прикмети символічності за умов декодування його смислотвірної дескриптивності в особистісному й соціокультурному сприйманні. «Образ стає символом через набуту ним функцію в житті особи (особовий символ), у житті соціуму, держави, релігійної чи культурної спільноти, ідейної співдружності, роду, нарешті, у житті всього людства» (Арутюнова, 1990: 26). Утворення нової смислової структури з ознаками символічного вмісту експліковано в асоціативно-оцінне моделювання образу, суб'єктивацію повідомлюваного, демонтаж “внутрішньої форми”, загальну концептуалізацію й метафоризацію тексту. У межах дуальної моделі Смысл ↔ Текст здійснюється процес характеризування, подолання архетипної залежності, укорінення смислів у національно-питоме, трансцендентне, споконвічне мовомислення. Уключення в сучасний модернізований контекст смислових транспозицій символічності відбиває новаційні процеси взаємодії в системі Автор – Текст – Читач.

Методи та методика дослідження

Вивчення культурного коду на ґрунті фактології символічного вимагає ускладнених методико-описових підходів, зумовлених тенденціями переосмислення первинного значення слова, шифрованого наповнення образної структури, суб'єктивації процесу концептуалізації, посилення власне авторських інтенцій текстотворення. Методика дискурсивного аналізу передбачає доцільність уведення методичних прийомів компонентного моделювання смислів, уключення асоціативно-оцінних характеристик, прийомів трансформаційного декодування.

Результати та дискусії

Проблему оновлення словесної символіки орієнтовано на опрацювання завдань визначення мовно-естетичних співвідношень сучасного образного світобачення й традиційної народнопоетичної міфотворчості, зразків класичної народницької парадигми. Формування нової символічної системи здійснюється в процесі освоєння нового українського художнього дискурсу з урахуванням новітніх

спроб змінити стильову манеру викладу із залученням модерністських і постмодерністських текстотвірних засобів і прийомів, розрахованих на об'єктивацію новітнього наративу. Моделювання амбівалентної полікодової тропеїчності активує трансформацію узвичаєних норм образотворення, має наслідком опанування нових засад метафоризації з одночасним потягом до деформації смислу, кореляції з суб'єктивно-авторськими інтенціями. Прикметні у цьому сенсі мовностилістичні напрацювання, спрямовані на включення в систему символізації архетипних дескрипцій, народницької літературної образності з одночасною відмовою від стереотипного клішування тропів, нерідко з досягненням ефекту глузливості, іронічного деструктування. Забезпечуючи когезію тексту, сучасні автори активують можливості суб'єктивації повідомлюваного на ґрунті вербальних дисонансів, об'єктивації хронотипу, кодування імпліцитних смислів. Новий етносемантичний компонент, органічно вписаний у трансформований контекст, викликає смислову полікодовість, водночас моделюючи художню дійсність, створюючи нетрадиційну мовну картину світу.

Залучення до дискурс-аналізу текстів із непрозорою глибинною семантикою відкриває перспективи освоєння модерного художнього прочитання, нової наскрізної концептуалізації. Звернімося, скажімо, до образної структури сполуки *тройка ружа*: *Життя – то **тройка ружа**, казала колись моя свекруха. А я молода – дурна була. Думаю, таке каже, у очах їй троїться, чи що... А вона каже: невісточко, ти думаєш, що **ружа** ружеви́й колір має. А воно ні. На то вона **тройка** ся називає. Так і життя. То чорне тобі покажеться, то жовте, а там, дивися, загориться червоним* (М. Матіос. «Солодка Даруся»). Смилова структура образу *тройка ружа* відбиває симбіоз поняттєвого поля: ружа – відомий християнський архетип Діви Марії (релігійні символи «оголюють непояснювану сторону людської екзистенції, дають уяву про сакральний її вимір» (Осташук, 2008: 195)); традиційні символічні виміри слова *ружа* – 'краса', 'молодість', 'кохання', 'швидкоплинність' (Кононенко, 2013: 195); активовано символічну нумерологічну троїстість (*тройка* – *троянда*) (Енциклопедія символів, 2005: 46–48); уключено колоративні асоціації (*рожеве, чорне, жовте, червоне*). У тексті знайшли відбиток стадії символізації з укоріненням асоціацій на кшталт 'життя', 'трагічне', 'доля', 'надія', 'мудрість'.

Постає завдання введення символічних образів, які активують смисли, відмінні від узвичаєних, трансформують авторські інтенції, суб'єктивують виклад задля семантичних параметрів, фіксації й одночасної руйнації стереотипів. Уключення принципів семантичної прогресії дає змогу моделювати символіку, що відтворює національно-культурне слововживання й стає субститутом етносемантичних показників. Експлікація нового смислу через переорієнтацію коду викликає ефект новизни образотворення. Посилання на народнопоетичну образну систему стає мовностилістичним засобом освоєння шляхів виходу за межі традиційності з порушенням табуйованості, обмежень формалізації нового смислового конструкту, посиленням іллокутивного впливу. Приміром, текст роману В. Шкляра «Чорний ворон. Залишенець» містить алюзію на народнопісенне відтворення символічного образу, що входить у систему позначень «птаховолхвання» (М. І. Костомаров). Активуючи міфотворні потенції образу, автор експлікує номінацію у дуально-смислову полікодовість, ускладнене структурування «двійництва», що реалізується через поєднання асоціативної дескрипції – найменування народного ватажка й давнього праобразу, забезпечення об'єктивації символічного смислу. У текстовій інтерпретації образу отамана відбилися народні уявлення про «казкового» героя, у відтворенні образу птаха – посилання на ще язичницьке сприймання птаха як носія людської подоби. Порівн.: *На сусідньому дубі давно вже прокинувся старезний **чорний ворон** й одним оком сонно кліпав на це видовисько. **Воронові** було вже двісті сімдесят літ, проте він досі не стомився спостерігати за людськими дивацтвами і намагався ставитися до них з розумінням* (ворон виявляє здібності спостерігати за людськими дивацтвами, намагається ставитися до них з розумінням, отож володіє рецепторними властивостями людей). Символічні позначення *ворона* багатовимірні ('горе', 'страждання', 'смерть', 'страх', 'похорон', 'пророцтво' та інші (Енциклопедія символів, 2005; Słownik symboli, 2006). На рівні підсвідомого виникає асоціативне моделювання образу *чорного ворона* як утілення засобу для транспортування заарештованих у радянські часи; прикметно, що в дискурсі роману активовано мотив одночасної загибелі отамана й старого птаха. У наборі символічних смислів подвійного (потрійного) образу-символу позначено конотації героїчності, трагічності, непереборності, волелюбства, страдництва,

загибелі; у глибинній структурі імпліковано інтенції співчутливості, співучастності, зворушливості.

Формування авторської символіки сфокусовано на вирішенні завдань уключення її в претекст і посттекст зі встановленням спільного семантичного фонду словесного оточення і новоутворень, з експлікацією її суб'єктивно-оцінних інтенцій. Постає проблема вербалізації мовно-естетичних засобів, які активують участь слів-символів у моделюванні «вертикального контексту», не припускаючи порушення принципів загального структурування дискурсу, закономірностей етнокультурного кодування, виключення смислових компонентів, які призводять до «комунікативних невдач» (Бацевич, 2005: 135-136). З іншого боку, для сучасного письменства не існує суттєвих застережень щодо організації символічного смислу за участю лексичних одиниць різного предметного й абстрактного значень. Виходячи з постулату, що «ім'я завжди уявлялось людям загадковою сутністю» (Степанов, 1985: 13), можна передбачити можливість символізації, яка викликає непередбачуване «мерехтіння смислів», появу образів не доконечно пізнаних і пізнаваних.

Синергетика, закладена в семантиці слова, може бути реалізована в символі на засадах поступового нагнітання конотативних прикмет, з різною мірою градування, концептуалізації, модальності, з накопиченнями ілюкутивної сили слововжитку; текст імплікує здатність диференціювати авторські інтенції. Звернімося до прикладу. В інтродукції до романної оповіді І. Карпи подано образний конструкт у складі двох компонентів – *смітник, мерседес*: *Велетенський рожевий мерседес, блискучий і потужний, щоранку забирає сміття з-під нашого дому. Темно-зелені сміттеві контейнери пандори відригували свій вміст прямісінько до вантажного черева красеня-мерса <...> Знаєте, скільки всього він витягає щодня з потаємних хтонічних глибин на світло свідомості? Наприкінці опису з'являється постать бездомного, котрий є не ким іншим, як тим самим духом Рожевого Мерседесу. Дискурс передбачає смислове ототожнення *смітника-мерседеса* з контекстом, що передає символічні показники самотності жінки, її занурення в довколишній *смітник*, який вивозить *Рожевий* (розкішний) *Мерседес*; порівн.: «В цьому романі багато пронизливості – настільки багато, що сам він уже просто роман-пронизливість, суцільна пронизливість» (Андрухович, 2005: 9); конотації співпричетності*

до сподівань, «духу очищення» визначають тональність тексту. Апетування до сучасного художнього дискурсу дає змогу засвідчити появу непередбачуваних смислів, полікодовості, моделювання ситуацій, які суттєво розширюють номінативно-характеризувальні функції слів-символів, посилюють суб'єктивно-об'єктивні конотації, поглиблюють когнітивні потенції образу. В орбіту текстотворення включено компоненти, асоціативна природа яких не маркована словниковим значенням, узвичаєним слововжитком. У процесі активації тих чи тих семантичних, прагматичних і когнітивних параметрів символізованого утворення здійснюється процес сюжетотворення, забезпечується художній хронотоп, одновимірна тональність викладу. Символічний образ набуває підвищеної інтенційної спроможності, відкриває перспективи декодування смислового нашарування не лише словесного символу, а й глибинних структур, закладених у репрезентованому наративі. Скажімо, на тлі іронічно-глузливого інтонування тексту роману І. Роздобудько «Ескорт у смерть» активовано внутрішній потенціал символіки номінації *світле волосся* на позначення утриманців заможних жінок; носіїв цієї прикмети вбивають, після чого волосся зрізають. Порівн. посилення на цю характерну однушку персонажів: *Легкий вранішній вітерець куйовдив короткі пасма світлого волосся*; Здається, в Олексія було довге *світле волосся*, зібране під потилицю; *Біляві, блакитноокі хлопці з довгим волоссям – яких замовляли найчастіше*. Зрештою з'ясовано, що вбивства здійснювала жінка, котра ховала біле волосся на згадку про колишнього коханця: *Тієї ж миті на її [Ланіні] коліна, просто перед його обличчям, як клубок змій, виповзло переплетене клоччя білявого чи рудуватого волосся*. Ефект естетизації тексту викликаний дискурсивним перегуком із ідіостильовою манерою, орієнтованою на відтворення образів-масок, карнавалізації викладу, в якому «поеднане низьке з високим, дозволене із забороненим, урочисте із сумним тощо» (Кондратенко, 2012: 80). Наведене порівняння чоловічого волосся із *клубком змій* посилює епатажність зображення; в наборі смислів символічного *білого волосся* переважають 'легковажність', 'неробство', 'дармоїдство', 'безтурботність', 'фальшування', 'омана'; на глибинному рівні виокремлено конотації 'жіноча знедоленість', 'самотність', 'безвихідь'.

Словесний символ як зображально-виражальний засіб може реалізуватися в різний спосіб, із залученням неоднотипного лексичного

матеріалу, включеного в контекст в імпліцитному вигляді, однак орієнтованого на сукупний експліцитний продукт. Звернення до національно-культурного коду відкриває перспективу моделювання сучасного й минулого знання; пресупозитивні посилання, фонове тло, розширення інтенційних зв'язків різних, часом віддалених, позначень первинного й переосмисленого розуміння сприяють дешифруванню символічного вмісту. Прихований смисл постає на ґрунті формування семантичної прогресії, закладеної часом у заголовку художнього твору з розрахунку на те, що за покроковим принципом поступово виявляться конотаційні нашарування, одержані як наслідок прочитання суцільного тексту. Схильність сучасних авторів до шифрування назви художнього твору можна пояснити прагненням розширити межі відношень «автор – читач», заінтригувати потенційного адресата, створити в його уяві асоціативний образ задля включення в художній дискурс.

Наведемо приклад. Номінування роману С. Жадана «Ворошиловград» видається смисловим дисонансом у тексті на сучасну тематику; посилання на застарілу назву міста, можливо, невідоме молодому читачеві, як на перший погляд, слабо вмотивовано, адже йдеться лише про картку із зображенням пам'ятника комуністичному діячеві; порівн.: – *Ну, які могли бути пам'ятники у **Ворошиловграді**? Мабуть, Ворошилову. Я вже не пам'ятаю, якщо чесно <...> Та й немає тепер ніякого **Ворошиловграда**.* І далі: – *Я є. А **Ворошиловграда** немає. І з цим потрібно рахуватись.* Наскрізне посилання в тексті на призабутий номен – удаło знайдений мовно-естетичний знак поліфонічного звучання. «Фіктивна» номінація в її текстових інтерпретаціях дає змогу закріпити символіку минувшини, подоланої сучасною дійсністю; прикметний у цьому сенсі вислів *Я є* засвідчує ідею оновлення життя, закріплення в ньому найвищої цінності – людини. Смислові нашарування внаслідок символічної компресії – «застаріле», «неприйнятне», «чуже», «заскорузле». У метафоричній парадигмі тексту цей елемент позначає крайній ступінь негатиї; кодовий підтекст заголовку в дискурсивному виконанні дешифровано.

У спектрі інноваційних пошуків оновленої образності сучасне письменство не нехтує зверненням до фантазмагорійних мотивів, включенням у контекст посилань на містифіковані постаті, картини трансцендентності, езотерійних ситуацій, із посиланням на художню

сакральність, зображенням ворожої людині потойбічної сили. На ґрунті звернення до біблійної проблематики художній дискурс демонструє фігури і явища уявного, сфантазованого світу; водночас художні рішення цього стибу не є поверненням до фантазмагорій, відбитих у класичній парадигмі; за цими екзерсисами постає прагнення відтворити нову філософічність, досягти ефекту психосоматичного чинника. Декодування імпліцитних смислів ґрунтується на дискурс-аналізі, здійснюваному у свідомості передовсім ерудованого, елітного читача. Скажімо, у контексті фантазмагорійного за мотиваціями роману В. Шевчука постає ірраціональний образ-символ *Око Прірви* як утілення ідеї вселюдського жаху, концептних понять 'Страх', 'Страждання', 'Пристрасть' (Степанов, 2004: 832). Образ-символ *Око Прірви* відбиває на рівні підсвідомості архетип *всевидячого ока* – суворого судії, що уособлює невідворотність покарання; таке *Око* – надлюдська сила, котра переслідує, пригнічує героя: *Тоді-то й являється до мене Око Прірви, воно, те Око, привиджується як жак-не видиво, бере мене у свій приціл; воно ніби напнутий лук зі стрілою, котра щомиті може із тятиви зірватися і зі свистом полетіти в моє серце...* Подолати переслідування *Ока Прірви* – носія зла можна лише через життєві випробування, страждання: *Тоді-то й потекла того Ока кров* (В. Шевчук. *Око Прірви*). За думкою літературознавця з діаспори І. Білецького, за «словом *вікно* ховається його первісний образ "*Око*"» (Білецький, 2015: 14–15), отож *око прірви* усвідомлено як символ художнього бачення, як «через вікно», усемогутності, невідворотності долі, пізнання прихованого, невідомого, утаємниченого (Кононенко, 2018: 253–254).

Процеси акумуляції й трансляції закодованих символів позначені моделюванням ускладненої семантичної структури тексту як одиниці вищого рівня узагальнення, у реалізації якого символічність становить лише компонент смислу, експлікованого у дискурс. Задля забезпечення внутрішньої когезії символічне позначення знаходить спільні семантичні коди з компонентами смислу тексту в цілому, об'єктивує інші стильові показники, формує семантичну корекцію. Постає полісемантична організація в системі образотворення цілісного конструкту. На ґрунті синергетичних зв'язків стають релевантними інші засоби тропеїчності, що знаходять вияв, зокрема, у системі обернення, поєднання зображально-виражальних засобів – символу

й порівняння, символу й метафори, символу й гіперболи тощо (Кожевникова, 1979: 217). Активується образотвірне тло, компоненти якого на глибинному рівні зберігають значення прототипу, моделюючи водночас комплексний смисл; позиція слів-символів у такому позиціюванні посилена їхньою властивістю прирощувати нові багатомірні смисли, експлікувати полікодову інтенцію.

До прикладу розглянемо текст: *Час поглинає все живе мільйонами тонн, як гігантський синій кит мікроскопічний планктон, перемелює і пережовує до однорідної маси, так одне життя безслідно зникає, даючи шанс іншому, наступному в черзі «...» аж раптом гульк – і цей клетотливий час теперішнього став минулим, паща синього кита вже відкрита і починає засмоктувати «...» Кінець. Час переміг. Синій кит поплив далі.* (Т. Мальярчук. «Забуття»). На підґрунті алюзійних уявлень щодо біблійного кита – носія ідеї непоборної сили природи (Енциклопедія символів, 2005: 924) авторські інтенції формують обернений символ-порівняння; саме психо-соматичне спрямування викладу активує фіксацію таких «розмитих» смислів, як ‘невблаганність долі’, ‘жорстокість’, ‘немилосердя’, ‘неминучість поразки’ тощо. Символічне значення словосполучки передбачає включення в метафоричні контексти: *синій кит поглинає, перемелює, пережовує; паща синього кита відкрита, починає засмоктувати; синій кит поплив далі; опинилася в череві синього кита.* Образ-символ *синього кита*, що поглинає довколишній світ, моделює подальший наратив про складну долю видатної особистості, ошуканої життям.

Висновки

У системі творення текстів на інтенціях метафоризації сучасне українське письменство знаходить оновлені мовно-естетичні засоби задля реалізації символічного бачення художньої дійсності з різним ступенем кодування смислу. На ґрунті кореляцій із новостильовими прийомами мовостилу в художній дискурс експліковано етносемантичний конструкт, амбівалентний у своїй вербальній компресії, об’єктивований і трансформований як когнітивний складник із набором конотаційних параметрів. Зовні зашифровані контексти зазвичай містять, з одного боку, компоненти архетипної глибини на рівні «колективного підсвідомого», з другого боку, соціокультурний продукт, набутий у процесі функціонування полісемантичних одиниць.

Тенденції активування словесної символіки ґрунтуються на семантичній прогресії, синергетичних потенціях полікодовості, на принципах забезпечення текстової когезії, на тлі дискурсивних процесів образотворення. Забезпечення сингармонічності у єдності експліцитного й імпліцитного моделювання смислу здійснюється в ході апелювання до суб'єктивно-оцінних інтенцій, з опертям на прагматичні чинники текстотворення.

Уведення в ідіостильову структуру сучасних авторів символічних фігур імплікує художню парадигму, яка передбачає подолання елементів стереотипності, клішованості зображально-виражальних засобів, оновлення метафорики дискурсу в його інноваційному сюжетотворенні, пошуки комунікативних важелів взаємодії на рівні діалогічності відношень «автор – читач». У формуванні оновленої амбівалентної трансцендентності сучасні автори експлікують нові смисли непередбачуваних, неочікуваних конотацій, шляхом уключення об'єктивують стильові ознаки, які не залучались у коло тропеїчності у класичному дискурсі, залишаючись на периферії образного світорозуміння. Досягнення мовно-естетичного ефекту зумовлено за таким підходом здійсненням корегування зі смисловим полем наративу, активацією багатовекторного сприймання символічного вмісту в його номінативно-характеризувальній функції. У перспективному вимірі привертає увагу проблематика дослідження взаємодії словесної символіки з іншими тропеїчними засобами як передумови сучасного цілісного образно-метафоричного, асоціативно-дескриптивного структурування художньої дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Аверинцев С. С.** Софія-Логос: словник. Київ: Дух і Літера, 1999. 640 с. 2. **Андрухович Ю.** Переломні модельки світосприйняття. *Карпа І. Перламутрове порно (Супермаркет самотності)*. Київ: Дуліби, 2005. С. 5–12. 3. **Арутюнова Н. Д.** Метафора и дискурс. *Теория метафоры* / общ. ред. Н. Д. Арутюновой, М. А. Журавской. Москва: Прогресс, 1990. С. 5–32. 4. **Бацевич Ф. С.** Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи: моногр. Львів: ПАІС, 2005. 262 с. 5. **Білецький Л. І.** Історія української літератури. Народна поезія. Т. 1. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. 380 с. 6. **Єрмоленко С. Я.** Мовно-естетичні знаки української культури: моногр. Київ: Ін-т укр. мови НАН України, 2009. 352 с. 7. **Кожевникова Н. А.** Об обратимости тропов. *Лингвистика и поэтика* / отв. ред. В. П. Григорьев. Москва: Наука, 1979. С. 215–224. 8. **Кондратенко Н. В.** Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу: моногр. Київ: Вид. дім Дмитра Бурого, 2012. 328 с. 9. **Кононенко В. І.** Лінгвопоетичні етюди: моногр. Київ; Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника», 2018. 305 с. 10. **Кононенко В. І.** Символи української

мови: моногр. 2-ге вид. Київ; Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника», 2013. 439 с. 11. **Остащук І. Б.** Релігійна символіка. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І. Я., 2008. 155 с. 12. **Степанов Ю. С.** В трёхмерном пространстве языка: моногр. Москва: Наука, 1985. 335 с. 13. **Степанов Ю. С.** Константы: словарь русской культуры. 3-е изд. Москва: Академический Проект, 2004. 992 с. 14. **Энциклопедия символов** / сост. В. М. Рошаль. Москва: Щелково; Санкт-Петербург: АСТ; Сова, 2005. 1007 с. 15. **Słownik symboli** / oprac. A. Popławska, E. Białek, D. Zech. Kraków, 2006.

REFERENCES

1. **Averyntsev, S. S.** (1999). *Sofiya-Logos: slovnyk*. Kyiv: Dukh i Litera [in Ukrainian].
2. **Andruxhovich, Yu.** (2005). *Perelomni modelky svitospryniattia* [Fracture models of worldview]. *Karpa I. Perlamutrove porno (Supermarket samotnosti) – Pearl Porn (Solitude Supermarket)*, (pp. 5–12). Kyiv: Duliby [in Ukrainian]. 3. **Arutiunova, N. D.** (1990). *Metafora i diskurs* [Metaphor and discourse]. *Teoriya metafor – Theory of metaphor*, (pp. 5–32). Moskva: Progress [in Russian]. 4. **Batsevyich, F. S.** (2005). *Linhvistychna henolohiia: problemy i perspektyvy* [Linguistic genology: problems and prospects]. Lviv: PAIS [in Ukrainian]. 5. **Biletskyi, L. I.** (2015). *Istoriia ukrainskoi literatury. Narodna poeziia* [History of Ukrainian Literature. Folk poetry]. (Vol. 1). Ivano-Frankivsk: Misto NV [in Ukrainian]. 6. **Yermolenko, S. Ya.** (2009). *Movno-estetychni znaky ukrainskoi kultury* [Linguistic and aesthetic signs of Ukrainian culture]. Kyiv: In-t ukr. movy NAN Ukrainy [in Ukrainian]. 7. **Kozhevnikova, N. A.** Ob obratimosti tropov [On the reversibility of the tropes]. *Lingvistika i poetika – Linguistics and Poetics*, (pp. 215–224). Moskva: Nauka [in Russian]. 8. **Kondratenko, N. V.** (2012). *Syntaksys ukrainskoho modernistskoho i postmodernistskoho khudozhnogo dyskursu* [Syntax of Ukrainian modern and postmodern artistic discourse]. Kyiv: Vyd. dim Dmytra Buraho [in Ukrainian]. 9. **Kononenko, V. I.** (2018). *Linhvopoetychni etyudy* [Lingual Poetic sketches]. Kyiv; Ivano-Frankivsk: DVNZ «Prykarp. nats. un-t im. Vasylia Stefanyka» [in Ukrainian]. 10. **Kononenko, V. I.** (2013). *Symvoly ukrainskoi movy* [Symbols of the Ukrainian language]. (2nd ed.). Kyiv; Ivano-Frankivsk: DVNZ «Prykarp. nats. un-t im. Vasylia Stefanyka» [in Ukrainian]. 11. **Ostashchuk, I. B.** (2008). *Relihiina symbolika* [Religious symbols]. Ivano-Frankivsk: Vydavets Tretiak I. Ya. [in Ukrainian]. 12. **Stepanov, Yu. S.** (1985). *V tryoxmernom prostranstve yazyka* [In the three-dimensional space of the tongue]. Moskva: Nauka [in Russian]. 13. **Stepanov, Yu. S.** (2004). *Konstanty: slovar' russkoj kul'tury* [Constants]. (3rd ed.) Moskva: Akademicheskij Proekt [in Russian]. 14. **Roshal, V. M.** (Eds.). *Enciklopediya simvolov* [Encyclopedia of symbols]. Moskva, SPb., 2005 [in Russian]. 15. **Popławska, A., Białek, E., Zech, D.** (Eds.). (2006). *Słownik symboli* [Dictionary of Symbols]. Kraków [in Polish].

Кононенко Віталій Іванович – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України, завідувач кафедри загального і германського мовознавства, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна.

Тел.: +38-097-265-91-82

E-mail: kzm@pnu.edu.ua

orcid.org/0000-0002-5522-674X

Kononenko Vitalii Ivanovych – Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Head of the Department of General and German Linguistics, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Shevchenko Str., 57, Ivano-Frankivsk, 76000, Ukraine.

Надійшла до редакції 31 жовтня 2019 року